Kültürel Değerlerin Korunmasında Yerel Yönetimlerin Rolü ve Sorumluluğu:* Kastamonu Örneğinde

Enis Yeter **

Kültürel değerler deyimi çok geniş bir kavramı ifade etmektedir. Bir kentin ya da bir köyün tarihi geçmişinden gelip, o yerleşim birimi insanının geleneği ve alışkanlıkları olmuş özellikleri kapsamaktadır. Bu yazıda daha çok, mimarı ve tarihi yapılar ile o yörenin sosyo ekonomik yapısına da katkı sağlayan el sanatları gibi kültürel faaliyetleri irdelenecektir.

Üzerinde yaşadığımız bu güzel topraklar, güzel Anadolu, birçok medeniyete beşiklik etmiştir. Ama bu medeniyetlerden geriye kalan eserlere, gerektiği gibi sahip çıkabildiğimizi söylemek mümkün değildir.

Bergama'dan çıkarılan Altar tapınağının mermer figürleri niçin Berlin'deki Pergamun müzesinde sergileniyor olsun? Ya da Taşköprü ilçesindeki Pompeipolis şehri niçin hala toprak altında gün ışığına çıkmayı beklesin?

Arkeolojik eserlere olan bu ilgisizlik, kent kültürüne damgasını vuran mimaride yıkıma yönelmiştir. Adeta şehir, şehir üzerine kurulmuştur. Ankara'nın bile, son yüzyılda, iki defa yıkılıp üç defa inşa edildiğini yaşadık. Yapılanmayı dar bir merkeze hasredip, önceki kültür mirasının izlerini tahrip ettik.

Almanya'da Stern dergisi, Almanya'yı ziyaret eden yabancılar arasında bir anket yapıyor.

-Almanya denilince aklımıza ne geliyor?, diye soruluyor.

Verilen cevapların yüzde 70'i, "Heidelberg şehri" oluyor. Ne Alman birası, ne de Mercedes markası.

---

* İçişleri Bakanı Sadettin Tantan ve 9 il valisinin katılımıyla, 3. Haziran.2000 tarihinde Kastamonu'da İl Özel İdare Müdürlüğü Mahalli İdareler Eğitim Merkezinde, Kastamonu Valiliği Çekül, Mimarlar Odası ve Marmara ve Boğazları Belediyeleri Birliği tarafından ortaklaşa düzenlenen "Kültürel Değerlerin Korunmasında Yerel Yönetimlerin Rolü ve Sorumluluğu" konulu sempozyumda yazarı tarafından yapılan açış konuşması ve sunulan tebliğin genişletilmiş şeklidir. Söz konusu sempozyum sonunda kamuoyuna açıklanan Kastamonu Bildirgesi ekte verilmiştir.

** Kastamonu Valisi

Çağdaş Yerel Yönetimler, Cilt 10 Sayı 1 Ocak 2001 s. 51-61.

Bir Kastamonu'nun, bir Amasya'nın, bir Tokat'ın Heidelberg'den, Floransa'dan geri kalır tarafı var mı? Bizim şehirlerimizin caddeleri, sokakları alman, japon, amerikan turistlerle dolup taşmıyorsa, bunun kusurunu kendimizde arayalım.

Bu bağlamda, üzerinde sıkça durmamız gereken bir deyimin, kente karşı suç kavramı olduğuna inanıyoruz. Belki Türk Hukukunda, kente karşı suç kavramı tek ve bütünleyici kavram olarak yer almamıştır. Ama belediye yasası, kültür ve tabiat varlıklarını koruma yasası gibi birçok yasada yer alan ceza hükümleri, kente karşı işlenen suçlara yöneliktir. Fakat bütün bu yasalara rağmen, kentlerimiz hep tecavüze uğramıştır ve halen de uğramaktadır.

Burada Atatürk'ün şu sözünü hatırlamakta yarar olacaktır. "Tatbik eden, icra eden, karar verenden daima daha üstündür."

Türkiye'nin sorunu yeni yasalar yapmak kadar, mevcut yasaları uygulamaktır. Tabii ki toplumlar dinamik yapıya sahiptir ve yasalar, toplumun bu değişen gereksinmelerine cevap verebilir hale getirilmelidir.

Ancak bugün yerel yönetimlerle ilgili bir tartışma açıldığında, hemen mevcut yasaların çağdışı kaldığı savı ileri sürülmektedir. Bu yasalar şimdi çağ dışı doğru, ama uygulamaya konuldukları yıllarda çağdaş değiller miydi?

Örneğin belediye yasasını biz batıdan almışız. Batı bu yasayla, şimdiki şehirlerini kurmuş. Yani kentin tarihi ve kültürel dokusunu korumuşlar, yeni yerleşim yerlerinde ise kalıcı altyapılarıyla birlikte modern ve düzenli alanlar oluşturarak, yönetmişlerdir.

Kentleşmenin yoğunlaştığı ellili yılların başında yasa koyucu konut sorununun ortaya çıkacağını fark ediyor ve 5656 sayılı yasayla, belediyelerin konut yapmalarını, bu konutları belde sakinlerine kiraya vermelerini veya satmalarını hüküm altına alıyor. Ayrıca bu amaçla belediyelerin döner sermaye tesis edebileceklerini veya şirket kurabileceklerini belirterek bu işlerde ihale kanunu hükümlerinin uygulanmayacağı hükmünü düzenliyor. Bu yasa hükmünün getirdiği görev ve yetki kullanılsa idi herhalde bugün gecekondu olgusuna, biz de bazı ülkeler gibi yabancı olurduk.

Diğer taraftan, vatandaşımızın, kendisine ait eski yapıları koruması ve yaşatması konusunda sadece yasal düzenlemelerin ya da koruma kurulu kararlarının yeterli olmadığının anlaşılması gerekir. Gerek röleve ve restorasyon projelerinin hazırlanmasında gerekse onarım finansmanında, kamu desteği şarttır.

Tabii ki bunların ötesinde kenti, kültürel değerlerin tahribini de içeren, suçlulardan korumanın en önemli yolunun, fert düzeyinde hukukun üstünlüğünü benimsetmek, herkesin kent hukukuna, koruma hukukuna riayet etmesi fikrini, vicdanında ve gönlünde yer ettirmek olduğu düşüncesini taşıyorum.

- Birkaç yıl önce, Trakya'daki bir il belediye başkanı, bir yılda 240 imar planı değişikliğinin meclisinden geçtiğini söylerken, kendisi de üzüntüsünü ifade ediyordu. İmar planları uygulanmak için değil de, değiştirilmek için yapılıyorsa kente karşı suç kavramını nasıl yerine oturtacaksınız. Zira imar planına aykırı bir yapı, yasal gereği yerine getirilmeden, legal hale geliyor. Halbuki asıl olan, hukuk kurallarının sürekliliği ve objektifliği değil midir?

Bütün bu örneklerle gelmek istediğimiz nokta, imar hukuku ile koruma hukuku arasındaki bağın ne kadar önemli olduğudur.

Kültürel değerlerin yaşatılmasında il özel idarelerine, belediyelere, köylere ve mahalli idare birliklerine, büyük görev düşmektedir. Özellikle tarihi binaların korunmasında, yerel yönetimler literatüründe, gittikçe daha çok benimsenen "subsidiarite" ilkesi gereğince, esas görev ve yetkinin yerel yönetimlerde olduğunu, kabullenmemiz gerekir.

Kastamonu bağlamında tarihi ve kültürel değerlerin korunması konusunda neler yapıldığı hususuna gelince;

Anadolu'nun en eski yerleşim yerlerinden biri olan Kastamonu yöresi, uzun asırlar Sümer, Hitit, Firig, Lidya, Pers, Roma ve Bizans gibi uygarlıklara beşiklik yapmıştır. Bilinen tarihi M.Ö. 5000 tarihine kadar gitmektedir.

Selçuklular, Candaroğulları ve Osmanlı döneminde önemli bir kültür, sanat, ilim ve ticaret merkezi olan Kastamonu'da, güzel mimari eserler yapılmıştır.

Kastamonu'nun son yüzelli yıllık tarihine baktığımızda yenileşme hareketlerinde hayli önde olduğu görülmektedir. Özellikle eğitim, kültür ve imar alanında yapılan atılımlardan, söz etmek gerekir. 1868 yılında Kastamonu vilayet matbaası kurulmuş olup 1937 yılına kadar hizmet vermiştir. Bu süre zarfında il yıllıkları diyebileceğimiz 21 adet Vilayet Salnamesi ile çeşitli kitaplar, dergiler ve gazeteler basılmıştır.

1872 yılından 1938 yılına kadar 66 yıl süreyle Vilayet'in resmi yayın organı olan Kastamonu gazetesi çıkarılmıştır. 1908-1918 yılları arasında, İttihat ve Terakki'nin yayın organı olan Köroğlu gazetesi 485 sayı yayınlanmıştır. 1919-1931 arasında yayınlanan Açıkgöz gazetesi ise yakın tarihimizin kaynak eserlerinden biridir.

1868 yılında Sanayi Mektebi kurularak mesleki eğitime önem verilmiştir. 1885 yılında ise Vali Abdurrahman Paşa tarafından, Kastamonu İdadisi'nin temelleri atılmıştır ki bu okul, Anadolu'da açılan ilk lise olarak kabul edilmektedir. İlk TBMM'nde kullanılan oturma sıralarının yapıldığı ve 1916 yılında Almanlar tarafından inşa edilen Endüstri Meslek Lisesi de türünde Anadolu'da açılan ilk okuldur. Bugün Cumhuriyet Meydanını çevreleyen Vilayet binası,

Defterdarlık, Kültür Merkezi, Askerlik Dairesi olarak kullanılan binalar ve Saat kulesi gibi yapılar o dönemden kalmıştır.

1902 yılında hizmete giren Vilayet Konağı, Mimar Vedat Tek'in eseridir. Ulus'taki ilk Meclis binası, Sirkeci'deki Büyük Postane binası gibi eserleri de yapan Vedat Tek'in babası Sırrı Paşa'nın Kastamonu Valiliği görevi vardır.

Kastamonu, Milli Mücadele'de çok önemli görev üstlenmiştir. Eli silah tutanlar cepheye gitmiş; geride kalan yaşlı insanlar, çocuklar ve kadınlar cephane taşımışlardır. Büyük Atatürk'ün "Gözüm Cephede, Kulağım İnebolu'da" dediğini hepiniz biliyorsunuz. Kastamonu halkının Kurtuluş Savaşına verdiği desteği unutmayan Büyük Önder Atatürk, 1925 yılında buraya gelerek, bir hafta kalmış ve Şapka ve Kıyafet İnkılabını burada ilan etmiştir.

Kastamonu'nun tarihine bu kısa bakıştan sonra şimdi de, kültürel değerlere ilişkin çalışmaları şu şekilde özetlemek mümkündür:

Tüm ile yayılmış, kale, kaya mezarı, cami ve külliye, medrese, han, hamam, köprü ve konaklar ile Kastamonu, genel bir SİT alanı niteliğindedir. İl merkezinde 358, diğer ilçelerde 643 olmak üzere toplam 1001 adet tarihi ev ve konak mevcuttur.

- Bu konaklardan Sirkeli Konağı 1997 yılının sonlarında il özel idare müdürlüğünce satın alınarak, restore edilmiş ve otel ve restoran olarak hizmet vermek üzere kiraya verilmiştir. Turizme açılan ilk konak hüviyetini taşımaktadır.

- Cumhuriyetin 75. Yılı kutlamaları çerçevesinde Kutlama Komitesince bir tarihi ev satın alınarak onarılmış ve müze haline getirilmiştir.

- 1998 yılı şubat ayında, Yerel Gündem 21 sempozyumu düzenlenmiş ve il özel idare müdürlüğü tarafından yerel gündem çalışmaları başlatılmıştır. Hizmet binası olarak tarihi bir mekan düşünülmüş ve Avrupa Birliği Komisyonunun mali desteğiyle Konyalı Konağı satın alınmıştır. Valilikçe onarımı yapılarak yerel gündem Mahalle Evi olarak 1999 yılı Ekim ayında hizmete girmiştir.

- Hükümet Konağının arka yanındaki konak, Kastamonu Kalkınma Vakfı tarafından satın alınarak, onarımı yapılmıştır. Vakıf binası ve Kastamonu kültürünün yaşatıldığı bir merkez olarak hizmet verecektir.

- İl özel idaresine ait Sepetçioğlu Konağının onarımına 1998 yılında başlanmış olup, bu yılın temmuz ayında bitirilmesi öngörülmektedir. Otel ve restoran olarak turizme hizmet verecektir.

- Gazi Paşa ilköğretim okulu arkasındaki Eflanili Konağı, Sağlık Vakfınca satın alınarak Valiliğimize devredilmiştir. Şu anda Kastamonu Valiliği Çevre Vakfınca onarımı yapılmaktadır. Sanat Galerisi olarak hizmet verecektir.

- İlin tarih bakımından en eski olduğu kabul edilen, ahşap, alçı ve vitray işçiliği ile nadir yapılarından biri olan Tahir Efendi Konağı, 1999 yılı Kasım ayında il özel idare müdürlüğü tarafından satın alınarak turizm faaliyetlerinde kullanılmak üzere Turizm Bakanlığına tahsis edilmiştir. Şu anda Gazi Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Restorasyon Bölümü tarafından projeleri hazırlanmaktadır. Onarımına Haziran ayında başlanacaktır.

- Bunların yanında, eski belediye binası restore et-işlet-devret modeliyle Belediye Başkanlığı tarafından özel sektöre verilmiş olup restorasyonu tamamlanarak bu yıl faaliyete geçmiştir. Osmanlı Sarayı adı altında hizmet gören bu tesiste 40 yatak bulunmaktadır. Turizme açılan ilk taş yapıdır.

- Kastamonu'lu Sanayici ve İş Adamları Derneği tarafından Maliye Bakanlığından kiralanan eski yapının onarımına 1998 yılında başlanmıştır.

Yerel yönetimler ve sivil toplum örgütleri tarafından yapılan bu çalışmalar yanında, merkezi kuruluşlar tarafından da bazı çalışmalar yapılmaktadır. Şöyle ki;

- Kültür Bakanlığı tarafından restore edilen Liva Paşa Konağı, 1997 yılında Etnografya Müzesi olarak hizmete girmiştir.

- Yine Kültür Bakanlığı HAGEM Genel Müdürlüğü tarafından önceki yıllarda satın alınan Yücebıyıklar Konağının, 2000 yılında onarımına başlanarak, Folklor Araştırma Merkezi olarak hizmete konulması öngörülmektedir.

- Hükümet Konağının yanındaki Saray Hamamının onarımı, 1999 yılında ihale edilmiştir. Onarımı bittiğinde Tanıtım ve Turizm Evi olarak hizmet verecektir.

- 1506 yılında Nasrullah Kadı tarafından yaptırılan Nasrullah Camii önündeki şadırvan, il özel idare müdürlüğü tarafından onarılmıştır. Şehir içinden geçen Karaçomak deresinin üzerindeki Nasrullah Köprüsünün onarım ihalesi ise Karayolları Bölge Müdürlüğünce yapılmış olup, bu yıl içinde tamamlanacaktır.

- Diğer taraftan ilde, Vakıflara ait 268 adet eser bulunmaktadır. Bunlardan birisi de şehire hakim tepe üzerinde ve tarihi dokunun yoğunlaştığı Akmescit Mahallesindeki Kırkodalı diye tabir edilen ve 1977 yılından beri metruk halde bulunan tarihi yapıdır. Bu binanın Valiliğimizce onarılarak Kültür ve Sanat Merkezi haline getirilmesi için il özel idare müdürlüğüne tahsis işlemi Vakıflar Genel Müdürlüğünce yapılmıştır. Binanın röleve ve restorasyon projeleri Kastamonu Meslek Yüksek Okulu inşaat bölümü tarafından hazırlanmıştır.

Vakıflar Genel Müdürlüğüne ait 1460 yılında Candaroğlu İsmail Bey tarafından yaptırılan Kurşunlu Han ve 1469 yılında Kastamonu valiliği döneminde Cem Sultan tarafından yaptırılan Cem Sultan Bedesteninin Restore et-İşlet-

Devret modeliyle turizme kazandırılması için Vakıflar Yüksek Meclisinden karar çıkartılmıştır. Ancak Kurşunlu Hanı, depo olarak kullanan kiracıların tahliyelerine ilişkin hukuki süreç tamamlanamadığı için, ihale işlemine başlanamamıştır.

Vakıflar Genel Müdürlüğüne ait eserlerin onarımı konusunda ciddi sıkıntılar vardır. Bu bakımdan, Vakıflara ait olup da, akar olmayan yani gelir getirmeyen ve ibadet yeri niteliğinde bulunmayan taşınmazların il özel idarelerine devrine imkan veren yasal düzenlemenin gerçekleştirilmesini sağlamak gerekir. Bu takdirde birçok yapı, kurtarılmış olacaktır. Aynı şekilde Kültür Bakanlığına ait müze, kale, konak gibi eserlerin de il özel idareleri veya belediyelere devrinin yararlı olacağı düşünülmektedir.

Kastamonu il özel idare müdürlüğü bünyesinde, röleve ve restorasyon projeleri hazırlamak üzere bir teknik birim kurulmuştur. Bu birim talep halinde vatandaşa da ücretsiz hizmet vermektedir. Yine özel idare müdürlüğü bünyesinde, eski yapıların onarımını bizzat yapacak usta ve işçilerden oluşan ekip oluşturma çalışmaları tamamlanmak üzeredir. Bu ekip valiliğe ait eserlerin onarımını yürüttüğü gibi, kişilere ait eski yapıların çatı ve diğer konstruktif onarımlarına yardımcı olacaktır.

Valilikçe yürütülen bu çalışmalarda, İTÜ, Yıldız, Ankara ve Gazi Üniversitelerinin destekleri oldu. Ama ilde restorasyon bölümünün olmaması büyük eksiklik idi. Bu eksiklik de, Ankara Üniversitesi Kastamonu Meslek Yüksek Okulu bünyesinde önümüzdeki eğitim döneminde açılarak giderilmiş olacaktır.

Gerek il ve ilçe merkezlerinde gerekse köylerde bulunan eski yapıların sökülerek, enkaz kerestenin il dışına götürülmesi hususu valiliğimizce yasaklanmıştır. Bu konudaki denetimler sıkı bir şekilde sürdürülmektedir.

İlde bulunan ve koruma altındaki yapıların envanterinin çıkarılarak bilgi bankası oluşturulması çalışması başlatılmıştır. Tüm eserlerin yer büyüklüğü, mülkiyet durumu, özellikleri, varsa restitüsyon, röleve ve restorasyon projeleri ile fotoğrafı bilgisayar ortamına alınmaktadır. Ayrıca bu eserlerin cephelerine, koruma altında olduklarını gösteren levhalar asılmaktadır. Yine koruma altındaki mimari değeri yüksek eserlerin, özellikleri ve çeşitli cephelerden fotoğraflarını bir katalogda toplama çalışmaları yürütülmektedir.

Şimdiye kadar daha çok kamu ağırlıklı yürütülen bu çalışmaların halka maledilerek, kişilerin ve sivil toplum örgütlerinin olayı sahiplenmesi amacıyla bir vakıf kurulması hususu, gündemdedir.

Şehirdeki tarihi eserlerin, onarım çalışmalarının ve diğer kültürel faaliyetlerin, öğrencilere ve halka tanıtılması amacıyla il özel idare müdürlüğü tarafından 30

kişilik yeni bir otobüs alınmış olup, üç saatlik ücretsiz paket program düzenlenmektedir.

Sadece il merkezinde değil, ilçelerde de tarihi yapıların yaşatılması için, her kaymakamlığın, bir konağı ilçe Mahalli idare Birliği adına alarak onarımını yaptırması çalışmalarına başlanmıştır. Bu amaçla gerekli maddi destek, il özel idaresi bütçesinden sağlanacaktır. Diğer tarafdan, köy yaşantısının tanıtılması ve köy turizminin başlatılması için, Küre ilçesinin Belören köyü örnek köy olarak seçilmiştir. Bu köyün, yol, su, kanalizasyon, telefon, WC ve kadastro gibi altyapı çalışmaları tamamlanmış olup, konaklama üniteleri yapılacaktır. Ayrıca Küre belediye başkanlığı tarafından sosyal tesis yapılmıştır. Eski köy yaşamının canlandırıldığı, açık hava köy müzesi şeklinde, bir oluşum hedeflenmiştir.

Bunun yanında, il genelinde, Köylerin Yenilenmesi Programı geliştirilmiştir. Bu program çerçevesinde amacımız, yöresel ve tarihi özelliklerini koruyan, şehir yaşantısına karşı kendi değerlerini muhafaza eden, ama medeni hizmetlere sahip yerleşim yerleri oluşturmaktır. Bu amaçla, 20 ilçemizde kurulu Köylere Hizmet Götürme Birlikleri faal hale getirilmiş, bütçe imkanı tanınmış ve diğer yatırımcı dairelerle koordineli olarak, kırsal alana önemli hizmetler götürülmüştür.

Tarihi yapıların onarılması ve yaşatılması çalışmaları yanında, Kastamonu kültüründe önemli bir yer tutan el dokumaları yeniden canlandırılmıştır. 1940'lı yıllara kadar 35000 dokuma tezgahının olduğu bilinmektedir. 1996 yılında il merkezinde sosyal yardımlaşma vakfında başlatılan bu çalışmalar, son iki yılda diğer ilçelere de yaygınlaştırılmış ve tezgah sayısı artırılmıştır. Böylece hem kültürel bir değer ortaya çıkarılmakta, hem de ev ekonomisine katkı sağlanmış olmaktadır.

El dokuması gibi ahşap oymacılığı da Kastamonu'nun geçmişinde önemli bir faaliyet olarak ortaya çıkmaktadır. Tarım Bakanlığına bağlı El Sanatları Merkezinde 92 öğrenci ahşap eğitimi görmektedir. 1999 yılında eğitim iki yıla çıkarılarak, oymacılık ve restorasyon konusuna ağırlık verilmiştir. İl özel idaresinin ve DPT'nin maddi desteği ve El Sanatları Merkezinin usta ve işçilik katkısı ile, eski konak mimarisinde yeni bir teşhir salonu inşa edilecektir.

Kastamonu'nun zengin tarih ve kültür dokusunun, ilin ekonomik ve sosyal gelişmesinde çok büyük bir potansiyel olduğu bir gerçektir. Kültürel değerlere sahip çıkmanın manevi hazzı yanında, özellikle turizme olan katkısı nedeniyle zenginleşmede de, önemli bir rolü olacağına şüphe yoktur. Bu bakımdan, toplumun tüm bireylerinin, evrensel kültür disiplini içinde tarih ve kültür mirasına sahip çıkarak, yöresinin sosyal ve ekonomik kalkınmasında bu önemli kaynaktan yararlanması gerekir. Unutmamak gerekir ki bu miras, sadece o yöre insanının değil, bütün bir insanlığın hakkıdır.

Sonuç olarak, tüm Türkiye'de bu konuda büyük bir ihmal yaşanmıştır. Özellikle son otuz yılda köyden kente göçün de hızlanmasıyla, koruma ve imar hukukuna aykırı davranışlarla, telafi edilemeyecek tahribatlar gözönüne alındığında, "ihmal" kelimesi hafif kalmaktadır. Ama "O kadar geç ki, henüz erken demek mümkün" sözünü hatırlayarak şu anda sahip olduğumuz tarihi ve kültürel değerlere sahip çıkmamız gerekir, diye düşünmekteyiz. Bu konudaki esas misyonun da yerel yönetimler ve sivil toplum örgütlerine düştüğünü söylemek yanlış olmayacaktır.

Kastamonu Bildirgesi

3-4 Haziran 2000 Kastamonu

T.C. İçişleri Bakanlığının önerisi ve Kastamonu Valiliğinin ev sahipliği ile ÇEKÜL, Mimarlar Odası ve Marmara ve Boğazları Belediyeler Birliği' nin Kastamonu Valiliği ile ortaklaşa düzenlediği **"Kültürel Değerlerin Korunmasında Yerel Yönetimlerin Rolü ve Sorumluluğu"** konulu sempozyum 3-4 Haziran 2000 günlerinde Kastamonu İl Özel İdaresi Mahalli İdareler Eğitim Merkezi Konferans Salonunda yapılmış olup, İçişleri Bakanı Sayın TANTAN' ın destekleriyle gerçekleştirilen toplantıda dile getirilen görüş ve önerilerin, İçişleri Bakanlığı tarafından **"Kastamonu Bildirgesi"** olarak ilgili kişilere, kurumlara ve kamuoyuna bildirilmesi kararı alınmıştır. Sempozyumda ayrıca, bu bildirgedeki ilke ve hedeflerin yaşama geçmesi yönünde gerekli koordinasyonun da **İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü** tarafından yürütülmesi benimsenmiştir.

Bildirge

Ekli listede isimleri ve unvanları belirtilen sempozyum katılımcıları fikir ve ilke birliği içinde ilan ederler ki;

Tarihi ve Kültürel Çevrenin Korunduğu ve Yaşatıldığı Ortamlar, Yurttaşlık Bilincinin Gelişmesini, Toplumsal Aydınlanmanın Güçlenmesini de Sağlarlar...

Tarihi ve kültürel mirasın bu mirası kucaklayan doğal çevrenin korunması, çağdaş ülkelerin ve toplumların öncelikli ulusal ve evresel görevleri arasındadır.

Ancak, bu çabalar sadece bir mirasın gelecek kuşaklara aktarılması açısından değil, yurttaşlık bilincinin gelişmesi ve toplumsal aydınlanmanın güçlenmesi açısından da büyük önem taşımaktadır.

Nitekim, İçişleri Bakanlığı' nın da bu konuyu sürekli gündemde tutarak; asli görevi olan iç güvenliği tehdit edici unsurlara karşı gerekli önlemleri almaya paralel bir program içinde kültür ve çevre değerlerinin de özellikle yerel kamu o-

toriteleri ve sivil toplum birliği içinde korunması çalışmalarını başlatmış olması, esas itibariyle yine iç güvenliğin temel güvencesini ve kaynağını da oluşturan; **"bilinçli ve kimlikli yurttaşlardan oluşmuş, kültürüne ve geleceğine duyarlı bir toplumsal gelişmeye"** katkıda bulunmak içindir.

Örneğin, Avrupa Konseyi ve UNESCO çalışmalarında, kentsel ve toplumsal asayişle ilgili dünya istatistiklerinde ortaya çıkan ve; **"suç işleme oranının en düşük olduğu kentlerin tarihsel ve kültürel mimari dokusunun en iyi korunduğu kentler olduğu"** şeklindeki sonuçların da Türkiye açısından önemle değerlendirilmesi gerektiğini vurgulayan toplantı katılımcıları, bu nedenle Kastamonu'da başlatılan ve ülkenin diğer bölgelerinde de benzer etkinliklerle sürdürülmesine karar verilen bu çalışmaların sadece İçişleri Bakanı Sayın Tantan ile konuya duyarlı valiler ve diğer yerel yöneticilerin **"kişisel özlem ve tercihlerine"** bağlı değil, daha da temelde tüm kamu kurum ve yöneticilerinin öncelikli **"kurumsal görevleri"** olduğunu özellikle vurgulanmaktadırlar.

Tarihi ve Kültürel Değerlerin Korunmasına Yönelik Kaynakların ve Olanakların Dağınık Değil, Topluca ve Bir Öncelikler Planlaması Kapsamında Değerlendirilmesi için Gerekli Düzenlemeler Yapılmalıdır.

Türkiyemiz, tarihi ve kültürel mirası ile çevre değerleri bakımından dünyanın en zengin ülkesidir. Buna karşın, aynı zenginliğin korunması, yaşatılması ve geleceğe aktarılması yönünde kullanılabilecek kaynaklar ise son derece kıt olduğu gibi, aynı kaynakları kullanmakla yetkili otoriteler arasında da dağınıklık ve eşgüdüm eksikliği yaşanmaktadır.

Kültür ve çevre mirasımızın korunması çabalarını olumsuz yönde etkileyen ve birçok çabanın da sonuç almasını zorlaştıran bu durumun düzeltilmesi ve kaynakların belli bir öncelikler planlaması içinde verimli değerlendirilmesi için gerekli düzenlemelerin bir an önce yapılması, sempozyum katılımcılarının ortak ve acil talebidir.

Bunun yaşama geçirilmesinde ise tarihsel, kültürel, doğal ve kentsel değerlerin korunması çabalarında **"kamu yönetimi-yerel yönetimler-özel sektör-sivil toplum güçleri"** arasında güçlü, yaygın ve üretken bir kalıcı birlikteliğin inşa edilmesi gerektiğine dikkat çeken katılımcılar, böylesi bir birliktelik içinde temel yönlendirici ve harekete geçirici dinamiklerin ise **"yerelde"** olduğunu, dolayısıyla öncü ve girişimci güçlerin yerelde örgütlenerek diğer kurumlarla eşgüdümün sağlanmasında da katılımcı süreçlere ivme vermelerini önemle dile getirmektedir.

Tarihi ve Kültürel Mirasın Korunmasındaki Yerel Potansiyellerin Bütünleşmiş Olarak Yaşama Geçirilmesi İçin Kurumsal ve Yönetsel Çalışmalar Kent Ölçeğinden "Havza Boyutlarına" Taşınmalıdır.

Tarihi ve kültürel değerler ile çevre zenginliklerinin korunabilmesi için gerekli kurumsal ve yönetsel merkezler ile ekipman ve kaynak planlamasının her kent için ayrı ayrı düzenlenmesi yerine, **"havza ölçeğinde"** koruma stratejileri ve eylem programlarının planlanmasının çok daha verimli ve başarılı sonuçlar yaratacağına dikkat çeken sempozyum katılımcıları:

a) Rölöve, restorasyon vb... amaçlı eğitim ve teknik hizmet birimlerinin havza içeğinde belirlenerek yer seçimlerinin yapılması,

b) Koruma Kurulları vb... örgütlenmesinde havza boyutunda koruma ilişkilerinin gözetilerek bölgesel tanımlamaların getirilmesi,

c) Yine, aynı kültür ve çevre coğrafyası içindeki komşu kentlerde sürdürülecek kimlikli kentleşme ve mimari kentsel dokunun doğal değerlerle birlikte ve bütünleşik olarak korunması için havza ölçeğini gözetecek planlama birimlerinin benzer bölgesel sınırlar içinde oluşturulması,

gibi süreçlerin başlatılması gerekliliğini de vurgulamaktadırlar.

Kültürel Mirasın Korunması, Gelişmeyi İçeren Bir Değişimin Engeli Değil, Esin Kaynağı ve Ön Koşuludur. Bu Nedenle Geleceğe Dönük Tüm Stratejilerde Temel Hareket Noktası da "Tarih İçindeki Değişimin Bellek Değerlerini" Korumak Olmalıdır...

Tarihsel ve kültürel miras ile eski kent dokularını korumanın **"değişen dünya süreci"**ile çatıştığı ve **"değişimle de çeliştiğini"** ileri süren kimi görüşlere karşı da bilinçli ve kararlı bir söylemin yükseltilmesi gerektiğine dikkat çeken sempozyum katılımcıları;

a) Tarihin her çağında olduğu gibi günümüzde de değişimin herhangi bir değişim olarak değil, gelişmeyi ve ilerlemeyi içeren bir değişim olarak savunulması gerektiğini,

b) Tarihsel ve kültürel mirasın da esas itibariyle yüzlerce ve binlerce yıllık uygarlık tarihindeki sürekli gelişme ve ilerlemeye dönük bir değişimin belgelerini oluşturduğunu,

c) Bu nedenle de değişimin gelişmeyi de içerebilmesi için korumanın ön koşul ve hatta sağlıklı değişimin güvencesi olduğunu, İlan ederler.

Bütün bu nedenlerle, **"turizmin"** de tarihi ve kültürel ve çevre korunmasında bir neden değil, verimli bir sonuç olarak görülmesi gerektiğini önemle vurgula-

yan sempozyum katılımcıları yine aynı fikir ve görüş birliği içinde kamuoyuna şu çağrıyı yapmaktadırlar:

"Kastamonu' da başlatılan süreç, herhangi bir koruma kampanyası değil, 2000'leri kimlikli, kültür değerlerine yabancılaşmayan ve uygarlık sürecinde geçmişin tüm birikimlerinden güç alarak daha ileriye ulaşma hedefini kucaklamış bir ülke ve toplum olma yürüyüşüdür. Bu yürüyüşe herkesin katılmasını bekliyoruz..."